

حفاظت مشارکتی از
کرکس کوچک
جزیره قشم
www.vultures.ir

SGP/IRA/CCA-GSI-COVID/2022/08(297)

معرفی پورتال / وب اپلیکیشن

گردآوری اطلاعات در مورد کرکس کوچک با تمرکز بر روی دانش شهروندی به سال ۲۰۱۵ بازمی‌گردد که همراهی سازمان حفاظت محیط‌زیست و مرکز تفاهم‌نامه حفاظت از پرندگان شکاری در کنوانسیون حمایت از گونه‌های مهاجر وحشی^۱ و با هدف گردآوری اطلاعات و تصاویر این گونه جهت ارائه اطلاعات در نشست کارگروه تخصصی این گونه در کشور بلغارستان، پورتال جمع‌آوری اطلاعات طراحی و اجرا شد. این نسخه از چند پرسش‌نامه الکترونیک و ارتباط با مشارکت‌کنندگان تشکیل می‌شد. پس از آن در سال ۲۰۱۸ نیز پس از تشکل کارگروه تخصصی حفاظت از کرکس‌ها، نسخه جدیدی و کامل‌تری از پلتفرم طراحی و پیاده‌سازی شد.

با شروع پروژه حفاظت مشارکتی از کرکس کوچک جزیره قشم بستر الکترونیکی پویا و به روزرسانی شده‌ای ایجاد شده است تا با استفاده از دانش شهروندی به حفظ و ارتقای دانش عمومی در مورد این گونه که از اهداف اصلی آن است نزدیک شویم. این پلتفرم شامل بخش‌های اطلاع‌رسانی‌های کارگروه، امکان ثبت مشاهدات همه کرکس‌های ایران، سیستم عضوگیری، بخش اخبار حفاظت از کرکس‌ها، مقالات، راهنمای جامع معرفی کرکس‌ها و ... می‌شود و بستری پایدار برای ارتباط با مخاطبین دولتی، مردمی و متخصصین فعال در امر حفاظت از کرکس‌ها است.^۲

بستر الکترونیکی پروژه مشمول بخش‌های مختلف به شرح زیر است:

پلتفرم آنلاین پروژه (در قالب وبسایت)

- بستر ارتباطی مشارکت‌کنندگان و اعضای پروژه
- بستر ثبت مشاهدات و پایگاه داده آن
- بخش اطلاع‌رسانی و نشر مقالات و دستاوردهای پروژه
- اخبار پروژه، کرکس کوچک و ...
- سیستم مدیریت مستندات پروژه و ایجاد سطوح دسترسی برای اعضای پروژه
- بستر تعامل ذینفعان و حامیان پروژه تلفن‌های هوشمند
- وب‌اپ (نسخه قابل نصب برای تلفن‌های هوشمند با سیستم‌عامل ios و android)

خبرنامه و اطلاع‌رسانی ایمیلی

اکنون این پروژه از به‌روزترین نسخه‌های تکنولوژی مربوطه جهت ارسال خبرنامه و اطلاع‌رسانی استفاده می‌کند و این به‌روزرسانی‌ها در طول پروژه به‌صورت مستمر توسط تیم پشتیبانی انجام خواهد شد.

¹ CMS RAPTORS MOU

^۲ گزارش بخش الکترونیکی پروژه ایجاد و اجرای برنامه مدیریت مشارکتی حفاظت گونه کرکس کوچک در جزیره قشم

امکانات و ویژگی‌های سامانه

در سامانه و وب اپ بخش ویژه‌ای برای معرفی پروژه، اهداف، مجریان و حامیان آن در نظر گرفته شده است که شامل صفحات متعددی از جمله موارد زیر می‌شود:

- معرفی پروژه
- SGP چیست؟
- تیم پروژه
- معرفی کارگروه
- فعالیت‌های کارگروه

در سایر بخش‌های سامانه نیز مقالاتی باهدف درک هر چه بهتر اهمیت کرکس‌ها و وضعیت آن در جهان و ایران قرار گرفته است:

- چرا کرکس‌ها مهم هستند؟
- وضعیت کرکس‌ها در جهان چگونه است؟
- وضعیت کرکس‌ها در ایران چگونه است؟
- مهم‌ترین تهدیدات کرکس‌ها چه هستند؟

معرفی کرکس کوچک برای جامعه مخاطب

اولین امکان در سامانه به‌عنوان بخشی از اهداف پروژه معرفی کامل و جامع گونه کرکس کوچک به جامعه مخاطب بوده که کلیه اطلاعات میدانی و موردنیاز مخاطبین از جمله جامعه بومی، متخصصین، همکاران پروژه و ... را در اختیار آنها قرار خواهد داد. از این‌رو، بخش‌هایی برای ارائه اطلاعات، تصاویر، عکس‌ها، مقالات، اخبار و سایر موارد موردنیاز برای جامعه مخاطب در سامانه تعریف شده است.

اطلاعات درج شده در ابتدای پروژه به شرح زیر است:

- خصوصیات ظاهری
- اطلاعات رده‌بندی
- توصیف گونه
- عکس (جمع‌آوری شده از عکاسان پروژه و مخاطبین)
- رده حفاظت بین‌المللی (IUCN Red List) و رده حفاظت در ایران
- زیستگاه و عادات رفتاری
- تغذیه
- لانه‌سازی و تولیدمثل
- نقشه پراکنش جهانی و ایران بر اساس اطلس پرندگان ایران
- تهدیدهای مهم گونه در ایران و سایر نقاط جهان
- مقالات متعدد
- دلایل حفاظت از کرکس کوچک
- وضعیت کرکس کوچک در ایران و جهان

بدیهی است که در طول پروژه اطلاعات و مقالات متعدد دیگری نیز به این فهرست اضافه خواهد شد.

سیستم ثبت نام کاربران و مشارکت کنندگان در سامانه

در این سامانه کاربران با درج اطلاعات زیر می‌توانند در سامانه ثبت نام کرده و پس از آن از امکانات اختصاصی سایت استفاده کنند:

- نام
- نام خانوادگی
- نام کاربری
- کلمه عبور
- ایمیل
- سمت (آیا شما از کارمندان سازمان هستید)
- آیا از سمن / مؤسسه / تشکل مشخصی این فرم را تکمیل می‌کنید؟
- نام مؤسسه یا تشکل (در صورت وجود)

کاربران حساب کاربری خود را از طریق ایمیل فعال و معتبرسازی خواهند کرد و پس از آن امکان ورود به سامانه و درج مشاهدات، دسترسی به مستندات و دسترسی به بخش‌های دیگر را پیدا خواهند کرد.

پروفایل کاربری

کاربران پس از ثبت نام در سامانه پروفایل شخصی خود را خواهند داشت. در این پروفایل کلیه اطلاعات کاربر قابل مشاهده بوده و علاوه بر آن امکان ویرایش اطلاعات و تغییر رمز عبور نیز در منوی کاربری قرار داده شده است.

صفحه اصلی | درباره پروژه | درباره کارگروه | گزارش‌ها | گزارش‌های ایران | اخبار | تماس با ما | آبیت مشاهدات | منوی کاربری

مقام Super User من | پروفایل

پروفایل من
مشاهدات من
ویرایش حساب کاربری
خروج
ویرایش مشخصات

نام	نام کاربری
تاریخ ثبت نام در سامانه: پنج شنبه، 21 آذر 1398	آخرین تاریخ بازنگری از سامانه: جمعه، 01 مهر 1401
نام خانوادگی	تلفن همراه
آیا شما از کارمندان سازمان حفاظت محیط زیست هستید؟	سمت (اگر شما از کارمندان سازمان هستید)
آیا از سمن / مؤسسه / تشکل مشخصی این فرم را تکمیل می‌کنید؟	نام مؤسسه یا تشکل (در صورت وجود)

گروه‌بندی و مدیریت دسترسی کاربران

کاربران بسته به نقش و وظایفی که در پروژه برایشان در نظر گرفته شده است، دسته‌بندی و مدیریت خواهند. به طور مثال:

- کاربران سایت
- تیم آموزش
- تیم پژوهش پروژه
- راهنمایان طبیعت‌گردی
- تیم صنایع‌دستی
- و ...

این گروه‌بندی‌ها بر اساس چهارچوب پروژه و در طول زمان توسعه پیدا خواهد کرد و بسته به عملکرد این افراد می‌توان دسترسی‌های مختلف به مستندات، بخش‌های مختلف سایت و داده‌های پروژه برایشان ایجاد کرد.

هر کاربر بسته به نقش خود در پروژه می‌تواند به یک یا چندین گروه دسترسی داشته و از امکانات آن بهره‌مند شود.

کوچک و سایر کرکس‌ها به‌صورت آفلاین و بدون نیاز به اینترنت بهره‌مند شوند و با اتصال اینترنت نیز از سایر امکانات سامانه استفاده خواهند کرد.

مدیریت اخبار و مقالات

بخش دیگری از محتوای موردنظر برای انتشار در طول پروژه، مقالات، اخبار پروژه، اخبار کرکس کوچک و سایر گونه‌های کرکس در ایران و بازنشر مهم‌ترین اخبار در حوزه حفاظت از کرکس کوچک در منطقه و جهان است. از این‌روی در بخش محتوا دسته‌بندی‌هایی بر همین اساس انجام و امکان انتشار اخبار و مقالات فراهم شده است.

نمایش مطالب و آخرین اخبار در صفحه اصلی، دسته‌بندی اخبار و مقالات (اخبار پروژه، اخبار کرکس‌ها در ایران و جهان و ...)

امکانات این بخش شامل نمایش مطالب و آخرین اخبار در صفحه اصلی، دسته‌بندی اخبار و مقالات (اخبار پروژه، اخبار کرکس‌ها در ایران و جهان)، ارائه‌ی Feed به سایر وبسایت‌ها همچون سایت گروه پرنده‌شناسی پرنده‌نگری طرلان^۳ و امکان بارگذاری و نشر عکس، فیلم، فایل و ... است.

³ <https://ornithology.ir/>

عضویت در خبرنامه

کاربران با درج نام و ایمیل خود در این بخش از سایت امکان عضویت در خبرنامه پروژه را خواهند داشت. هرچند همه‌ی اعضای سایت و پروژه به صورت خودکار در خبرنامه‌ی رسمی پروژه و کارگروه عضو خواهند بود، اما این بخش برای مخاطبین عام و علاقه‌مندان در نظر گرفته شده است تا با صرف کمترین زمان و بدون نیاز به ثبت‌نام کامل سایت و اعتبارسنجی اطلاعات، در خبرنامه عضو و به صورت دوره‌ای از طریق ایمیل از آخرین مقالات و اخبار پروژه مطلع شوند.

نحوه‌ی ثبت‌نام داوطلبین

علاقه‌مندان به همکاری با پروژه می‌توانند از طریق این بخش به فرم ثبت‌نام دسترسی داشته باشند. لازم به ذکر است که لینک این بخش به همراه دعوت‌نامه از طریق مدیران پروژه جهت آغاز فرایند جذب نیروی انسانی پروژه برای افراد منتخب ارسال می‌شود.

در این فرم، کاربر اطلاعات فردی، سازمانی، سوابق، زمینه‌هایی که می‌تواند در پروژه فعالیت کند و ... را درج کرده و پس از پذیرش قوانین و مقررات رسمی کارگروه و ضوابط اجرایی پروژه، ثبت‌نام خود را انجام می‌دهد. پس از آن، این اطلاعات از طریق ایمیل به فرد ثبت‌نام‌کننده و مدیران پروژه ارسال می‌شود.

رکورد و ثبت پرنده‌گان

یک رکورد، به چکیده‌ی اطلاعات مهم از ثبت پرنده‌گان با ذکر نام یک گونه‌ی پرنده توسط یک یا چند نفر از علاقه‌مندان به پرنده‌گان گفته می‌شود. در هر رکورد، پنج رکن مهم وجود دارد که شامل: نام گونه، شمار پرنده دیده‌شده از آن گونه، مکان پایش پرنده‌گان، زمان دیدن پرنده و نام پایشگران است. همچنین ثبت پرنده‌گان، به همه‌ی گام‌ها از دیدن پرنده‌گان تا شناسایی گونه، یادداشت‌برداری ویژگی‌های پرنده‌گان دیده‌شده، تهیه‌ی گزارش علمی از آن رکورد، فرستادن خبر و گزارش به طور خصوصی و یا گروه‌های عمومی، بررسی اهمیت رکورد، اعلام رکورد در سایت‌های معتبر و نیز ثبت اطلاعات هر رکورد در بانک‌های اطلاعاتی معتبر می‌پردازد.

لزوم و کاربری ثبت مشاهدات

شاید برای شما هم سؤال پیش بیاید که چرا به ثبت پرنده‌گانی که می‌بینیم، نیاز داریم؟

یکی از مهم‌ترین کارهایی که برای حفاظت از کرکس کوچک در جزیره‌ی قشم انجام می‌شود ثبت این پرنده در نقطه‌ی مشاهده شده در وب اپ مذکور است.

به طور کل ثبت پرنده‌گانی که می‌بینیم یکی از مفیدترین جنبه‌های پرنده‌نگری است. شاید تصور کنید که ثبت یک پرنده به تنهایی توسط شما مهم نباشد؛ اما وقتی آن را با سوابق مشاهده‌ی دیگر افراد از این پرنده مقایسه و بررسی کنیم نتیجه ارزشمندی به دست می‌آید. باگذشت زمان، سوابق ثبت‌ها را می‌توان با هم مقایسه کرد و تغییرات بین سالی را در الگوهای وقوع گونه‌های رایج و همچنین جزئیات تولیدمثل، پراکنش، مسیرهای مهاجرتی و جابه‌جایی رانشان داد. اگر به صورت منظم در یک منطقه پرنده‌گان مشاهده شده توسط افراد ثبت شود می‌توان درجه‌ی حفاظتی و توجه متولیان حفاظت به آن مناطق را در سطح ملی بالا برد.^۴

بنابراین، ثبت مشاهده کرکس کوچک نه تنها به دیگر پرنده‌نگران و عکاسان کمک می‌کند تا از تماشا و ثبت عکس‌های زیبای این گونه لذت ببرند، بلکه گامی برای حفاظت از این گونه و زیستگاهش خواهد بود.

⁴ <https://www.bto.org/our-science/projects/birdtrack/bird-recording>

امکان ثبت مشاهدات کرکس در جزیره قشم و سایر مناطق

یکی از ویژگی‌های محوری سامانه جهت جمع‌آوری دانش و اطلاعات شهروندی و ایجاد مشارکت در امر حفاظت از گونه‌ی کرکس کوچک، امکان ثبت مشاهدات و جزئیات موردنیاز آن است. کاربران پس از ثبت‌نام در سامانه می‌تواند مشاهدات خود را از کرکس کوچک در سامانه به همراه اطلاعات زیر درج کنند.

- استان
- شهر
- منطقه
- آدرس محل مشاهده
- تعداد
- تاریخ مشاهده
- وضعیت مشاهده (توضیح مختصری در مورد مشاهده و وضعیت پرنده همچون در حال تغذیه، پرواز و ...)
- موقعیت جغرافیایی (انتخاب موقعیت جغرافیایی روی نقشه در محل مشاهده از طریق GPS و یا انتخاب توسط مرور نقشه)
- گزارش جوجه‌آوری مشاهده لانه فعال - مشاهده تخم یا جوجه - مشاهده انتقال مصالح ساخت لانه توسط پرنده - مشاهده والدین به همراه جوجه‌ها (نابالغ)
- عکس پرنده

نقشه پراکنش کرکس کوچک در ایران و جزیره قشم

نقشه پراکنش بر اساس نقاط ثبت شده توسط کاربران سامانه ثبت مشاهدات لانه و اجرای برنامه مدیریت مشاکن حفاظت گونه کرکس کوچک در جزیره قشم

نقشه قشم

نکته: با توجه به اینکه نقشه مکرر است نقاط نزدیک به هم ثبت شده در تصاویر فوق نمایش داده شود.

نقشه پراکنش کرکس کوچک در قشم که براساس نقاط ثبت شده توسط کاربران سامانه ثبت می‌شود. این مشاهدات برای اجرای برنامه مدیریت مشارکتی حفاظت گونه کرکس کوچک در جزیره قشم بسیار اهمیت دارد. کاربران می‌توانند مشاهداتی را که از طریق این امکان در سامانه ثبت می‌کنند را در منوی کاربری خود مشاهده نمایند.^۵

این اطلاعات به‌صورت دسته‌بندی شده و با ذکر نام فرد مشاهده‌کننده در پایگاه داده و پنل مدیریتی سامانه قابل مشاهده است. براساس این داده‌ها علاوه بر استفاده در تدوین برنامه حفاظتی، در به‌روزرسانی نقشه‌های پراکنش نیز مورد استفاده قرار خواهد گرفت. کاربران نیز می‌توانند مشاهداتی را که از طریق این امکان در سامانه ثبت می‌کنند را در منوی کاربری خود مشاهده نمایند.

۶- گزارش بخش الکترونیکی پروژه ایجاد و اجرای برنامه مدیریت مشارکتی حفاظت گونه کرکس کوچک در جزیره قشم

مشاهدات من در سامانه

این ویژگی به کاربران اجازه می‌دهد پس از ثبت مشاهدات خود در سامانه، سوابق آن را به صورت لیستی شامل نام گونه، زمان ثبت، زمان مشاهده، استان و شهر مشاهده ثبت شده را مشاهده نمایند. علاوه بر آن کاربر با کلیک بر روی هر مشاهده‌ی ثبت شده، می‌تواند جزئیات آن مشاهده را از جمله مکان مشاهده روی نقشه، تصویر (در صورت وجود)، توضیحات، وضعیت زادآوری و سایر اطلاعات درج شده را مشاهده نماید.

الزامات تماشای کرکس کوچک در جزیره قشم

پیش‌تر در مورد بایدها و نبایدهای پرندنگری خصوصاً در جزیره قشم گفته‌ایم. به‌طور کلی زمانی که وارد یک منطقه طبیعی یا شهری می‌شوید نه تنها باید به حقوق تمامی حیوانات و موجودات زنده در آن احترام بگذارید، بلکه برای انسان‌ها و فرهنگ عامه و رایج در آن شهر و منطقه نیز باید احترام بگذارید. از طرفی همراهی با جامعه محلی نه تنها می‌تواند توجه افراد به حفظ حیات وحش را بیشتر کند؛ بلکه گردشگران مسیرها، جاذبه‌ها و تجارب جدیدتری را خواهند داشت.

یکی از مهم‌ترین مواردی که برای تماشای کرکس کوچک در قشم باید به آن توجه کرد سلامت فردی گردشگر است. محل تجمع زباله‌ها از نقاط داغ حضور کرکس کوچک در جزیره قشم است. برای جلوگیری از بیماری‌ها بهتر است از افراد باتجربه که سابقه‌ی پرندنگری در این مناطق را دارند و یا جامعه‌ی محلی کمک بگیرید و تا حد امکان از نزدیک شدن به زباله و پسماند پرهیز نمایید.

مناطق داغ و مسیرهای مناسب در جزیره قشم

برای تماشای کرکس کوچک در جزیره قشم بهتر است مسیرهای مناسب را بشناسید تا نگاهی به پایش‌ها و مسیرهای گردشگری انداخته و بتوانید بهترین زمان را برای تماشای کرکس کوچک انتخاب کنید.

نقاط مشخص شده در جزیره قشم نشان‌دهنده محل تجمع بیشترین تعداد کرکس کوچک است.^۶

مسیرهای گردشگری قشم و نقاط تلاقی با محل تجمع کرکس‌ها

به‌طور کلی برای گردشگری در جزیره قشم از مبدأ شهر قشم دو مسیر ساحلی شمالی و جنوبی وجود دارد که هر کدام از این مسیرها در نقاطی با تجمع کرکس‌ها تلاقی دارد. ابتدا به مسیر ساحل شمالی می‌پردازیم. نکته: از هر دو مسیر برای شروع مسیر گردشگری استفاده می‌شود و تفاوت چندانی ندارد.

۱- مسیر ساحل شمالی:

مسیر ساحل شمالی اغلب برای جاذبه‌هایی مانند: خرید از بازار درگهان، غروب بندر لافت و رفتن به سمت تنگه‌ی چاهکوه استفاده می‌شود.

در این مسیر در نقاط زیر امکان دیدن کرکس وجود دارد:

مسیر شمالی گردشگری در جزیره قشم

- در حدود ۹ کیلومتری ساحل شمالی در محدوده‌ی دو کوهک به مختصات ۲۶.۵۹.۰۴ شمالی و ۵۶.۱۱.۱۶ شرقی سایت دفن زباله طولاً در ۶ کیلومتری جنوب جاده در محدوده ۱۸ کیلومتری ساحل شمالی قرار دارد که احتمال مشاهده‌ی کرکس در آن حوالی وجود دارد.
- در ادامه، مسیر سایت دفن زباله کوویی در یک کیلومتری جنوب جاده شمالی در محدوده ۳۰ کیلومتری قرار دارد.
- در محدوده‌ی لافت هم احتمالاتی وجود دارد که کرکس در آسمان مشاهده شود.

⁶ <https://www.vultures.ir/>

2- مسیر ساحل جنوبی :

در مسیر ساحل جنوبی که می‌توان گفت مسیر اصلی گردشگری در شهر قشم است و اکثر گشت‌ها به دلیل وجود غار خربس و دره‌ی ستاره‌ها از این محدوده شروع می‌شود نقاط تجمع آنچنانی ندارد. ولی در حوزه‌ی بخش مسین که سایت دفن زباله‌ایی در حدود ۳۵ کیلومتری جاده جنوبی قرار دارد امکان دیده‌شدن کرکس زیاد است.

مسیر ساحلی جنوبی گردشگری در جزیره قشم

۳- جنگل حرای طبل:

در صورتی که جنگل حرای روستای طبل جزو مقاصد هدف گردشگران باشد، به دلیل وجود سایت دفن زباله‌ی طبل امکان دیده‌شدن کرکس در آن نواحی وجود دارد.

۴- در مسیر بازگشت از فرودگاه قشم به سمت شهر قشم پس از پیمودن حدود ۹ کیلومتر از سمت فرودگاه در مختصات ۲۶.۴۷.۴۹ شمالی و ۵۵.۵۷.۴۵ شرقی معمولاً کرکس کوچک قابل مشاهده است.

حفاظت مشارکتی از
کرس کوچک
جزیره قشم
www.vultures.ir

SGP/IRA/CCA-GSI-COVID/2022/08(297)

انجمن پرندشناسی طرلان

ویراستار علمی: آیدا کریمی

با تشکر از خانم مهسا هاشمی به جهت همکاری در گردآوری و تدوین متون